

Iz speleološke literature

Dr M. MALEZ: »CEROVAČKE PEĆINE«

Die Höhlen von Cerovac, The Cerovac Caves, Les Grottes de Cerovac, Zagreb 1965, izdanje Speleološkog društva Hrvatske br. 1, strana 41, 3 situaciona nacrti, 21 slika i kratak sadržaj na njemačkom, engleskom i francuskom jeziku.

U kraćem uvodu autor upoznaje čitaoca s našim kršem i historijatom ovih naših najvećih i najljepših pećina u Hrvatskoj. Govoreći o istraživanjima koja su vršena u Gornjoj, Srednjoj i Donjoj Cerovačkoj pećini spominje i rad Speleološkog odsjeka PD »Željezničar« iz Zagreba, čiji su članovi višekratno i sistematski radili na ovim objektima.

Laganim stilom su morfološki opisane sve tri pećine; dan je sažet prikaz geoloških i hidroloških osobina ovoga kraja, a u posebnim poglavljima autor objašnjava izuzetni paleontološki i arheološki značaj ovih pećina.

Predviđenom pretvaranju Cerovačkih pećina u atraktivni turistički objekat, ova štampana knjižica bila bi izvanredan turistički prospekt.

Ing. Veljko Segre

Ing. BOŽIČEVIĆ: »POLJAKOVA PEĆINA«

Separat, Geološki vjesnik Instituta za geološka istraživanja u Zagrebu, 18/64, 141-157, Zagreb 1965, 9 slika i 2 tabele s nacrtima, rezime na engleskom.

Izradom injekcione brane za branu »Sklope« hidrocentrale Senj, nabušen je veći podzemni prostor na desnom dijelu brane. Detaljnim speleološkim istraživanjima, koja je izvršio autor uz suradnju speleoloških odsjeka PD »Željezničar«, »Velebit« i »Zanatlija« iz Zagreba, pronađena je u maju 1962. do tada potpuno nepoznata pećina.

U počast upravo preminulom nestoru hrvatske speleologije dru Josipu Poljaku, autor je novootkrivenom objektu dao njegovo ime.

U ovoj, za građevinsku praksu interesantnoj publikaciji, autor osim uvoda obrađuje slijedeća poglavlja: geološka i hidrološka istraživanja, opis objekta, morfologija, geologija i speleogeneza, hidrologija, građevinski radovi u pećini, a na kraju daje pregled rezultata istraživanja i radova.

Osim izrazito geološko-speleološkog interesa, ovaj srednje veliki objekt (dužine 220 m) pobuđuje pažnju građevinaru, pogotovu kada se radi o ovako delikatnim radovima kao što su hidrocentrale u kršu. Uz usporedbu nabušene šupljine prilikom injektiranja, sa stvarnim profilom pećine, autor naglašava potrebu detaljnih prethodnih istraživanja i istovremeno upozorava na opasnost za branu koja bi mogla nastupiti u slučaju probijanja injekcione zavjese.

Na kraju radnje dan je opsežan prikaz stručne literature kojom je obrađivano ovo područje.

Ing. Veljko Segre

SPELEOLOŠKO DRUŠTVO HRVATSKE 1954—1964

Brošura »Prvi decenij rada 1954—1964«, u kojoj je na 15 stranica teksta prikazan historijat Speleološkog društva Hrvatske s posebnim osvrtom na razvoj speleologije u Hrvatskoj, osnivanje speleoloških odsjeka u PD »Željezničar« i »Zagreb« u Zagrebu 1949, te ostali speleološki rad prije osnivačke skupštine društva 2. IV 1954. godine.

Djelatnost društva dana je pregledno, po godinama s opisima i rezultatima značajnijih pothvata. Posebno su spomenuti umrli zaslužni članovi društva dr Josip Poljak, Vladimir Horvat, Milan Anić i Milan Kamen.

Na kraju brošure štampani su sastavi Upravnih odbora Društva od 1954. do 1964. godine.

Ing. Veljko Segre

Prof. S. Božičević:

»SVJETLA POD ZEMLJOM«

Feljton u »Večernjem listu« 1966. godine, izlazio je u nizu nastavaka. Pod ovim naslovom pisao je autor seriju članaka o raznim zanimljivim speleološkim pothvatima koje je ili sam doživio ili su ih doživjeli njegovi suradnici speleolozi. Povod za pisanje ove serije članaka bilo je uspješno završeno istraživanje jame Balinke u Lici. Kako je i autor bio učesnik ovog istraživanja, dao je opširni prikaz istraživanja, a kasnije je opisao i druga interesantna istraživanja. Tu su bila spomenuta sva veća istraživanja speleologa iz Zagreba, a i neka iz drugih republika. Članci su pisani na vrlo pristupačan i popularan način. U zadnjem nastavku autor je dao prikaz najdubljih speleoloških objekata u svijetu.

Ing. Vladimir Božić

»NOVICE« Društva za reziskovanje Jam Slovenije

Casopis izlazi već četvrtu godinu. Urednik je Rado Gospodarić. Za 1966. štampana su 4 broja sa slijedećim člancima:

Broj 1/1966: Uvodni članak uredništva, zaključni plenarne sjednice IV svjetskog speleološkog kongresa, popis država učesnica kongresa, izdavačka djelatnost za vrijeme kongresa, pretkongresna ekskurzija u Julijske Alpe, Križnu i Martinjsku jamu i po klasičnom kršu s učesnicima kongresa po kršu, ocjene kongresa i godišnji izvještaji jamaških klubova.

Broj 2/1966: Naš ovogodišnji cilj — Trihiljaditi speleološki objekt, nove jame u 1966 (januar-mart), vijesti s godišnje skupštine društva za 1965, izvještaj o radu Jamarskog kluba Idrija, Ribnica, Željezničar, izvještaj s tečaja o mjeranju speleoloških objekata i obavijesti.

Broj 3/1966: Učlanimo što više ljudi u naše društvo, novi speleološki objekti u 1966 (april-juni), obavijesti, međunarodni speleološki logor u Rakovom Škocjanu u augustu 1966, najdulji i najdublji speleološki objekti u Sloveniji (do ljeta 1966), III Modrijanov pohod u Predjumu i izvadak iz zapisnika s 2. sjednice Upravnog odbora.

Broj 4/1966: Na speleološkom sastanku, nove jame (od jula-oktobra), organizacija akcija spašavanja, Pološka jama — proslava trihiljadite jame, kako je protekao međunarodni logor u Rakovom Škocjanu, prijedlozi i diskusije o službi vodiča i o predavanjima, pismo iz Crnomlja, izvadak iz zapisnika sjednice I. O. održane 14. 10. 1966.

Casopis ima izrazito informativni karakter. Štampan je na šapirografu, nema priloga, fotografija niti crteža.

Ing. V. Božić

**Ing. Božičević: PEĆINE PAKLENICE
U JUŽNOM VELEBITU**

The Paklenica caves of southern Velebit, separat »Acta geologica V«, str. 423-425, Odjel za prirodne nauke Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1965 (13 slika u tekstu i 12 fotografija na tablamama), rezime na engleskom jeziku.

Nacionalni park Paklenica obiluje speleološkim objektima, koji su tokom 1957. godine istraživani za potrebe Konzervatorskog zavoda i Uprave nacionalnog parka. Uz autora u ekipi su sudjelovali i članovi Speleološkog odsjeka PDS »Velebit« iz Zagreba.

Prije opisa 10 pećina, u djelu je i kratki prikaz geološke građe i hidrografskih odnosa područja Paklenice u južnom Velebitu. Za svaku pećinu je priložen i nacrt, a u tekstu je posebno obrađena morfologija i speleogeneza, te su za pojedine pećine opisane i meteorološke prilike i navedeni primjerci nadene faune.

Na kraju djela autor iznosi zaključke do kojih se došlo ovim istraživanjima. Djelo završava popisom literature.

Dr M. Malez: »PRILOG POZNAVANJU SPELEOLOŠKIH ODNOSA NA GLAMOČKOM I DUVANJSKOM POLJU«

Ein Beitrag zur Kenntnis der speläologischen Verhältnisse in dem Talern von Glamoč und von Duvno, separat iz »Krša Jugoslavije 4« str. 711-200, Odjel za prirodne nauke Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1964 (7 slika u tekstu i 8 tabli).

Izgradnja hidrocentrale na rijeci Cetini iziskivala je i detaljna speleološka istraživanja, koja su izvršena na Glamočkom i Duvanjskom polju u proljeće 1961. U ekipi koja je istraživala bili su i članovi Speleološkog odsjeka PD »Željezničar« i »Zanatlija« iz Zagreba. Uz opće prikaze Glamočkog i Duvanjskog polja posebno je obrađeno 15 objekata koje je ekipa istražila, od kojih su pojedini potkrijepljeni nacrtima i fotografijama. U zaključku autor objašnjava podzemna kretanja voda na ovom krškom području. Djelu je dodat popis literature i kraći rezime na njemačkom jeziku.

**Dr M. Malez: PEĆINA VETERNICA
U MEDVEDNICI**

Die Höhle Veternica in der Medvednica, separat »Acta geologica V«, str. 175-237, Odjel za prirodne nauke Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1965 (28 slika u tekstu, 2 tabele, 1 prilog i 14 tabli), opširan rezime na njemačkom jeziku.

U ovom djelu autor opisuje najveći i najznačajniji speleološki objekt na području sjeverozapadne Hrvatske, i to samo opće speleološke odnose i sedimentne ispune, dok će paleontološki prikaz kvartarne faune biti zasebno obrađen.

Kratki historijat ove pećine dan je u uvodu, gdje autor istovremeno zahvaljuje suradnicima na pomoći, među kojima su bili i članovi Speleološkog odsjeka PD »Željezničar« iz Zagreba. Nadalje, u uvodu je najavljena obrada paleontoloških i prethistorijskih kultura te paleoantropoloških ostataka iz ove sistematski istražene pećine u neposrednoj blizini Zagreba.

Nakon uvoda u djelu su slijedeća poglavlja s obrađenim temama: I. Opći speleološki pregled — položaj, morfološki opis pećine, geološki odnosi, hidrološki odnosi, speleogeneza Veternice te morfološki odnosi u Veternici. II poglavlje: Stratigrafija kvartarnih taložina Veternice — općenite napomene o pećinskim taložinama, opći kvartarnih taložina pećine Veternice, rezultati primjene nekih analiza na kvartarnim taložinama Veternice (Granulometrijske analize, kemijske analize) i stratigrafski položaj taložina.

Na koncu, u poglavlju »Zaključci« autor napominje da kvartarna fauna iz Veternice . . . »predstavlja jedinstvenu faunu iz tog vremena na području Hrvatske i cijele Jugoslavije, pa obrada ove faune daje više novih podataka za poznavanje paleontoloških odnosa koji su postojali za vrijeme kvartara u našim krajevima«.

Uz impozantnu listu literature na kraju je djela i rezime na njemačkom jeziku.

Ing. Veljko Segrc

Dr Mirko Malez: »O METEOROLOŠKIM ODNOSIMA U SAMOGRADSKOJ PEĆINI KOD PERUŠICA

»Die meteorologischen Verhältnisse in der Grotte von Samograd bei Perušić (Lika), separat iz »Krša Jugoslavije 4«, str. 11-26, izdanje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, odjel za prirodne nauke, Zagreb 1964 (1 slika u tekstu, 1 tabela i 2 grafikona).

Samogradska pećina, jedan od najvećih speleoloških objekata jugozapadne Like je ujedno i prva pećina u Dinarskom kršu SR Hrvatske u kojoj su sistematski promatrani meteorološki odnosi u toku jedne godine. Autor je vršio navedena mjerenja tokom 1959. godine i u ovom djelu u uvodu iznosi historijat dosadašnjih istraživanja, pa doznajemo da je ta pećina naš prvi objekt topografski snimljen i objavljen u popisu ličkih pećina D. Gorjanović-Krambergera još 1912. godine. Uz opis pećine priložen je nacrt i uzdužni profil pećine i iznijet je podatak da su još stari istraživači signalizirali nalaze prethistorijske keramike i kostiju.

U poglavlju o meteorološkim odnosima dana je usporedba temperature i vlage što je bilo mjereno:

- A) na površini iznad pećine,
- B) u prvoj velikoj dvorani i
- C) u drugoj velikoj dvorani.

Odnosi temperature i vlage prikazani su tabelarno i dijagramima. Iza popisa literature je rezime na njemačkom jeziku.

V. S.